

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ОДЕСЬКИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра права та правоохоронної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Одеського інституту ПрАТ

«ВНЗ «МАУП»

Ольга КУЗНЕЦОВА

СХВАЛЕНО на засідання кафедри
права та правоохоронної діяльності
Протокол № 6 від «29» серпня 2025 р.
Завідувач кафедри

Віктор ПЬОХОВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

спеціальності:

081 Право

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

перший (бакалаврський)

(назва освітнього рівня)

освітньої програми:

«ПРАВО»

(назва освітньої програми)

Розробник (-и) си­ла­бу­су на­в­чаль­ної дис­ци­плі­ни:

Бо­ган Сер­гій Ми­хай­ло­вич, кан­ди­дат іс­то­ри­чних наук, до­цент ка­фе­дри пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті

Ви­к­ла­дач:

Бо­ган Сер­гій Ми­хай­ло­вич, кан­ди­дат іс­то­ри­чних наук, до­цент ка­фе­дри пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті

Си­ла­бус роз­гля­ну­то на за­сідан­ні ка­фе­дри пра­ва та пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті Одесь­ко­го ін­сти­ту­ту Пра­ва та Пра­во­охорон­ної ді­яль­но­сті «ВНЗ «МАУП».

Про­то­кол від «29» сер­пня 2025 р. № 6

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Історія держави та права зарубіжних країн
Шифр(и) та назва(ви) спеціальності(стей)	<i>081 Право</i>
Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</i>
Статус дисципліни	<i>обов'язкова</i>
Кількість кредитів і годин	<i>4 кредити/120 год. Лекції: 26 год. Семінарські/практичні заняття: 26 год. Самостійна робота: 68 год.</i>
Терміни вивчення дисципліни	<i>I семестр</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
Вид підсумкового контролю	<i>залік</i>
Сторінка дисципліни на сайті	https://odessa.maup.com.ua/about-institute/kafedry/kafedra-prava/

П.І.Б. викладача	<i>Боган Сергій Михайлович</i>
Науковий ступінь	кандидат історичних наук
Вчене звання	
Дисципліни, які викладає НПП	Юридична деонтологія, Історія держави та права зарубіжних країн, Історія держави та права України, Інформаційне право
Напрями наукових досліджень	Історія держави і права зарубіжних країн, Інформаційне право, Історія органів місцевого самоврядування в 1941-1948 рр. на Півдні України.
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	https://surl.li/lnflea
Контактна інформація викладача:	
E-mail	serhiybogan@gmail.com
контактний телефон	067-421-73-57
Портфоліо викладача на сайті Інституту	https://odessa.maup.com.ua/upload/editor/files/Боган%20С_%20М_%20Портфоліо%20оно%20влене.pdf

1. Коротка анотація до дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»

Актуальність навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» визначається необхідністю для підготовки майбутніх фахівців з права висвітлити історичні шляхи формування та розвитку політичного і правового устрою провідних держав світу в різні історичні епохи; показати роль економічного, природно-географічного, соціального, демографічного, світоглядно-релігійного, етнічного та інших факторів у виникненні та розвитку інститутів держави та права в різних регіонах світу; прослідкувати спадкоємність, спільне та відмінне у розвитку історичних форм державного і правового устрою у різних народів в різні часи; розкрити історичний досвід розвитку держави і права зарубіжних країн через засвоєння здобувачами вищої освіти знань про природу, закономірності, принципи, національно-історичні форми організації політичних і правових систем для розбудови державно-правового устрою України; спонукати здобувачів до інтелектуального осмислення і практичного застосування історичного досвіду розвитку держави і права у зв'язку із їх майбутньою діяльністю, як фахівців.

Курс має на меті дати систематичний огляд історії утворення та розвитку держави та права від найдавніших часів до нашого часу, зосереджуючись в основному на найбільших цивілізаційних здобутках кожної історичної епохи: стародавній світ та античність, середньовіччя, новий та новітній час.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: отримання знань про загальну історію держави та права, процеси виникнення, утворення і розвитку держави і права у певній конкретній історичній обстановці у кожній окремій країні; з'ясування питань виникнення, розвитку, а також занепаду історичних типів держави та права, форм держави та права, їх різновидів, причин і наслідків організаційних і структурних змін у державному апараті і системах права.

Завдання: сприяти формуванню фахівця, здатного широко і глибоко мислити; розвивати творчий потенціал особистості майбутнього спеціаліста, формувати уміння розбиратися у складних процесах як минулого, так і сучасних, підготувати здобувачів вищої освіти до активного громадського життя.

3. Формат курсу - очний (*offline*) та/або дистанційний (*online*)

4. Програмні результати навчання (інтегральна, загальні та спеціальні (фахові) компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 12. Донести до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
навчальна дисципліна «Історія держави та права зарубіжних країн»		
Курс	1	1
Семестр	1-й	1-й
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні години:	26 лекційних та 26 семінарських (практичних) годин	14 лекційних та 6 семінарських (практичних) годин
Модульний контроль	1 модульна контрольна робота	-
Самостійна робота Індивідуальне науково-дослідне завдання	68 годин	100 годин
Форма семестрового контролю	Залік	Залік

6. Статус дисципліни: цикл професійної підготовки, обов'язкова дисципліна

7. **Пререквізити:** базові загальноосвітні знання суспільно-гуманітарного циклу.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання:

1. Історія держави та права зарубіжних країн. Універсальний довідник: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2421/1/ЯРЕМЧУК%20ІДПЗК%20УНІВЕРС.%20Д%20ОВІДНИК%202015.pdf>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Юридичні інформаційні джерела: <http://surl.li/ptmcc>
3. Мультимедійний проектор, маркерна дошка і екран

9. Політика курсу.

Політика курсу – політика відвідуваності та наявності у студента необхідних нормативно-правових джерел, комунікації з викладачем та користування електронними девайсами, дотримання вимог Етичного кодексу студента та академічної доброчесності. Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення академічної доброчесності: Скласти всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи, а не плагіат. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів. У випадку порушень цих вимог – реагування відповідно до Етичного кодексу Інституту. Не вітаються запізнення на пари та пропуски занять. Студент має виконати в кожному модулі самостійну роботу та одну за семестр ІНДЗ (реферат, доповідь, презентація, есе, проект), за ІНДЗ зараховується активна студентська наукова робота в межах студентських Клубів. Оформлення рефератів, есе, доповідей, контрольних робіт має здійснюватися за зразком на сайті Інституту, вкладка «Студенту – Зразки. Метод. рекомендації – Метод. рекомендації до курсових та інших письмових

робіт», наприкінці рекомендацій див. вимоги до оформлення джерел за ДСТУ-2015. Порушення вимог оформлення тексту та джерел дасть підставу вважати в роботі наявність плагиату, і роботу не буде зараховано.

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність здобувачів вищої освіти під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до відцифрованих історичних документів);
- списування та плагиат.

Реферативні роботи здобувач виконує самостійно, с обов'язковим посилення на джерела інформації та самостійно перевіряє їх онлайн на безкоштовних сервісах на антиплагиат. У випадку запозичених робіт, випадків плагиату, виявів академічної недобросовісності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи.

Здобувачі вищої освіти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат, інші письмові види робіт).

Здобувач вищої освіти, який не з'являвся на заняття (незалежно від причин) повинен відпрацювати пропущені заняття (незалежно від причини пропуску) та відпрацювати незадовільні оцінки під час консультацій.

**10. Схема курсу
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

НАЗВА ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ І ТЕМ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН							
	Денна ф/н				Заочна ф/н			
	Усього	в тому числі			Усього	в тому числі		
		Л	Пр	СРС		Л	Пр	СРС
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Модуль 1.								
Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ ТА АНТИЧНОСТІ								
Тема 1. «Історія держави і права зарубіжних країн» як наука та історико-правова дисципліна.	7	2	-	5	7	-	-	7
Тема 2. Держава та право Стародавнього Сходу.	7	2	1	4	8	1	1	6
Тема 3. Держава та право Стародавньої Індії та Китаю.	7	2	1	4	8	1	1	6
Тема 4. Рабовласницька держава і право: Стародавня Греція.	7	2	1	4	8	1	-	7
Тема 5. Рабовласницька держава і право: Стародавній Рим.	7	2	1	4	8	1	-	7
Разом по модулю:	35	10	4	21	39	4	2	33
Змістовий модуль 2. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ДОБИ ФЕОДАЛІЗМУ								
Тема 6. Феодальні держави Західної Європи. Держава Франків.	7	2	1	4	7	1	-	6
Тема 7. Ранньофеодальні монархії в Європі.	8	2	1	5	7	1	-	6
Тема 8. Станово-представницькі монархії в країнах Західної Європи.	8	2	1	5	7	-	1	6
Тема 9. Феодальна держава і право у країнах Сходу.	7	2	1	4	7	1	-	6

Тема 10. Історія держави і права Арабського Халіфату.	7	2	1	4	7	1	-	6
Тема 11. Абсолютні монархії в країнах Західної Європи.	8	2	1	5	7	-	1	6
Разом по модулю:	45	12	6	27	42	4	2	36
Змістовий модуль 3. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВОГО ТА НОВІТНЬОГО ЧАСУ								
Тема 12. Держава і право США у XVIII – XIX ст.	7	2	1	4	8	2	-	6
Тема 13. Історія держави і права буржуазних держав Азії. Історія держави і права країн Латинської Америки.	7	2	1	4	8	-	2	6
Тема 14. Державно-правовий розвиток країн світу після Першої світової війни.	9	4	-	5	8	2	-	6
Тема 15. Історія держави і права країн Азії та Латинської Америки новітнього періоду.	7	2	1	4	7	-	-	7
Тема 16. Виникнення та розвиток незалежних держав у Центрально-Східній Європі.	8	2	1	5	8	2	-	6
МКР №1 (для денної форми навчання)	2	-	2	-	-	-	-	-
Разом по модулю:	40	12	6	22	39	6	2	31
Разом по модулю 1:	120	34	16	70	120	14	6	100
Форма контролю: залік								

11. Форми і методи навчання

Основними видами навчальних аудиторних занять є **лекції, семінарські заняття, консультації.**

При викладанні *лекційного матеріалу* передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як вступна лекція, тематична лекція, лекції-візуалізації, лекція-діалог, проблемна лекція.

Вступна лекція є початковим етапом опрацювання нової дисципліни.

Тематична лекція передбачає розкриття певної теми навчальної програми дисципліни.

Лекція-візуалізація є віртуальною формою подання лекційного матеріалу за допомогою ТЗН або аудіовідеотехніки.

Лекція-діалог реалізується шляхом прямого діалогу лектора з здобувачами вищої освіти, що передбачає попередню підготовку здобувачів за заданим вектором проблем.

Проблемна лекція передбачає засвоєння нової інформації шляхом її «відкриття». Завдання лектора полягає у створенні проблемної ситуації, спонуканні здобувачів до пошуків вирішення проблеми.

Семінарські заняття присвячуються розгляду окремих питань, виконанню кейсів, творчих завдань, складанню тематичних схем та таблиць, роботі з правовими першоджерелами тощо.

Ви працюєте з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет (*див. рекомендовану літературу*), під час занять виконуєте усні та письмові завдання, виступаєте з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально. Програмою курсу передбачено наступні види робіт:

- виступ-інформування за темами семінарських занять;
- семінар круглий-стіл;
- опрацювання юридичних першоджерел;
- підготовка тематичних презентацій;
- виконання творчих, пошукових завдань;

- заняття з індивідуальною та груповою роботою;
 - заняття у формі дебатів.
- Програмою курсу також передбачено **індивідуальні завдання**.

9. Система оцінювання та вимоги.

Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПрАТ «ВНЗ «МАУП»» (<https://surl.lt/dznawo>)

Результати поточних досягнень студента (РПД)

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	1-й семестр	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	17	17
Відвідування семінарських занять	1	8	8
Робота на семінарському занятті	10	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	10	50
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ (науковий реферат, презентація, доповідь на конференції)	10	2	20
Разом	-	-	200
Максимальна кількість балів – 200 балів			
Розрахунок: $200 : 100 = 2,0$			
Студент набрав X балів; розрахунок: $X:2,0 =$ загальна кількість балів.			

10. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота включає написання есе за завданою тематикою, рефератів, складання тематичних схем та таблиць, робота з датами та дефініціями, опрацювання правових першоджерел, підготовка та захист презентацій, опрацювання окремих питань тем семінарських занять.

Критерії оцінювання:

Максимальна кількість балів за 1 виконане завдання – 5 балів, з них:

- точність вирішення завдання – 1 бал.
- повнота вирішення завдання – 1 бал.
- ступінь обґрунтованості відповіді – 1 бал.
- наявність аналізу / цілісність, систематичність, логічна послідовність – 2 бали.

Індивідуальні завдання: індивідуальне науково-дослідне завдання (написання рефератів, підготовка презентацій, виступ на конференції з підготовкою тез доповідей та презентацій – для студентів денної форми навчання).

Критерії оцінювання ІНДЗ:

–повнота розкриття теми, дотримання базових норм та принципів наукового пошуку – 3 бали;

–якість інформації – 3 бали;

– самостійність, креативність, для доповідей на конференцію, наукових рефератів та презентацій – 4 бали.

Максимальна кількість балів за один вид індивідуального завдання - 10 балів

Виконання індивідуальних самостійних завдань передбачають можливість навчання з дисципліни на освітніх платформах, у форматі онлайн курсів, що дозволяє вдосконалити навички, покращити рівень знань та підвищити мотивацію для саморозвитку. Здобувачу пропонується самостійно обрати тематику онлайн курсу із переліку запропонованих. Зареєструватися на безкоштовній онлайн платформі за посиланням <https://vumonline.ua/tag/legal-literacy/>, пройти модуль курсу за власним вибором. Після успішного проходження курсу треба завантажити сертифікат про успішно проходження курсу. Після отримання сертифікату здобувач має можливість отримати додаткові 15 балів до свого рейтингу з навчальної дисципліни. Перелік курсів:

1. Права людини в дії URL: <https://vumonline.ua/course/human-rights/>;
2. Школа свідомого громадянина URL: <https://vumonline.ua/course/school-civic-education/>

14. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання
Модульний контроль знань за визначеними темами проводиться письмово у формі відповідей на теоретичні питання або розв'язання практичних завдань, виконання тестів, тощо.

При виконанні модульних завдань оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля.

Критеріями оцінки правильності виконання модульних контрольних завдань є:

№ п\п	критерії оцінки знань студента виявлених під час проведення модульного контролю	кількість балів
1.	студент в процесі письмової відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання , виявляє високий рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу. Викладає свою відповідь системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо; або відповідає на тестові завдання з використанням комп'ютерної техніки на відповідну кількість	25 балів
2.	студент має належний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину поставлених запитань , тощо; або відповідає на тестові завдання з використанням комп'ютерної техніки на відповідну кількість балів	15 балів
3	студент має задовільний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповідь на 1/3 (одну третину) поставлених запитань, тощо. Або відповідає на тестові завдання з використанням комп'ютерної техніки на відповідну кількість балів	10 балів

4.	студент дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання , тощо.	0 балів
----	--	----------------

15. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Історія держави та права зарубіжних країн» проводиться у формі заліку.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі виконання всіх видів навчальної діяльності здобувачів та рубіжного (модульного) контролю.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття. Здобувачу, який з поважної причини мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість протягом двох тижнів у дні консультацій викладача.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз законодавства та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;

–систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;

–опрацювання теоретичного матеріалу та вирішення практичних завдань за допомогою платформи Google Classroom.

Здобувач допускається до семестрового контролю, якщо він виконав всі види робіт, які передбачені силабусом навчальної дисципліни та відвідав всі аудиторні заняття, які передбачені розкладом.

Система ліквідації академічної заборгованостей має такий зміст:

–здобувач, який набрав за результатами поточного і підсумкового контролю від 35 до 59 балів, після належної підготовки має право повторного складання екзамену;

–здобувач, який набрав за результатами поточного і підсумкового контролю від 0 до 34 балів тобто менше 50% кількості балів, достатніх для отримання задовільної оцінки, зобов'язаний пройти повторний курс вивчення дисципліни перед повторним складанням екзамену.

16. Питання до заліку з дисципліни «Історія держави та права зарубіжних країн»

1. Предмет, завдання курсу історії держави і права зарубіжних країн. Методологічні підходи до вивчення історії держави і права зарубіжних країн.

2. Форми соціального управління часів первіснообщинного ладу.

3. Фактори формування і розвитку держави.

4. Теорії походження держави.

5. Загальна характеристика держав Стародавнього Сходу.

6. Закони Хаммурапі як джерело права Стародавнього Вавилону.
7. Суспільний лад Вавилону.
8. Держави Хараппа та Махенджо-Даро. Арійське завоювання Індії та його значення.
9. Суспільний розвиток стародавньої Індії. Закони Ману.
10. Державний устрій Стародавньої Індії.
11. Державний устрій Єгипту періоду Нового царства. Релігійна реформа Ехнатона.
12. Створення централізованої держави у Китаї. Реформи Шан Яна. Державний лад Стародавнього Китаю.
13. Джерела і особливості права Стародавнього Китаю. Конфуціанство і легізм.
14. Суспільно-політичний лад греків за поемами Гомера.
15. Суспільний і державний устрій Афіньської республіки.
16. Суспільний і державний устрій Спарти.
17. Реформи Солона, Клісфена та Перікла. Їх вплив на соціально політичний розвиток Афінь.
18. Суспільний та державний лад Риму в царський період. Реформи Сервія Тулія.
19. Державний лад Риму періоду Республіки.
20. Державний лад Риму періоду принципату.
21. Державний лад Риму періоду домінації.
22. Закони XII таблиць як пам'ятка права Стародавнього Риму.
23. Право Римської імперії. Джерела права.
24. Діяльність римських юристів.
25. Основні риси римського права, його значення для розвитку правової думки європейських країн.
26. Поняття "Середньовіччя" та загальна характеристика розвитку держави і права в цей період.
27. Станове суспільство періоду Середньовіччя. Поняття "феодалізму".
28. Державний і суспільний устрій франків.
29. Салічна Правда як джерело права франків.
30. Велике переселення народів та формування варварських держав в Європі.
31. Особливості суспільно-політичного розвитку Східної Римської Імперії.
32. Реформи Юстиніана. Кодифікація права.
33. Утворення Арабського халіфату. Державний і суспільний лад халіфату.
34. Загальна характеристика і джерела мусульманського права.
35. Поняття та особливості сенйоріальної монархії.
36. Поняття про станово-представницьку монархію та етапи її формування.
37. Реформи Генріха II Плантагенета. Станово-представницька монархія в Англії. Створення англійського парламенту.
38. Велика Хартія Вільностей, 1215 р.
39. Формування станово-представницької монархії у Франції. Реформи Людовика IX та Філіпа IV Красивого.
40. Основні тенденції розвитку феодального права європейських країн. Рецепція римського права.
41. Саксонське зерцало.
42. Кароліна.
43. Зміни в системі державних органів влади періоду абсолютних монархій. Особливості абсолютних монархій у європейських країнах.
44. Абсолютна монархія в Англії.
45. Абсолютна монархія у Франції.
46. Причини, рушійні сили, основні етапи Англійської буржуазної революції.
47. Конституційно-монархічний період Англійської буржуазної революції. Велика демонстрація.
48. Протекторат О. Кромвеля. «Знаряддя управління».
49. Реставрація монархії в Англії. Бредська декларація. Habeas corpus act.
50. Славна революція в Англії. Білль про права.
51. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Північно-

Американських колоній.

52. Війна за незалежність та утворення США. Декларація незалежності США.
53. Статті конфедерації та вічного союзу, 1781 р.
54. Конституція США. Державний лад США.
55. Білль про права 1789 р. Законодавство про скасування рабства та расової дискримінації у США у другій половині XIX ст.
56. Причини, рушійні сили, етапи Великої французької революції. Декларація прав людини і громадянина, 1789 р.
57. Конституція Франції 1791 р.
58. Якобінська диктатура. Конституція 1793 р.
59. Конституції Франції 1795 та 1799 рр.: порівняльна характеристика.
60. Кодекси Наполеона як пам'ятка права.
61. Поняття і загальна характеристика буржуазного права.
62. Причини, рушійні сили, особливості революцій 1848-1849 рр. в країнах Європи.
63. Революція 1848-1851 рр. у Франції. Революція 1848-1849 рр. у Австрії.
64. Революції 1848-1849 рр. у Німеччині та Італії.
65. Паризька комуна 1871 р. Законодавство паризької комуни.
66. Утворення і значення Ліги націй.
67. Версальський договір з Німеччиною: положення та значення.
68. Вашингтонська конференція після I світової війни та її договори.
69. Новий курс Ф.Рузвельта: економічні реформи.
70. Новий курс Ф.Рузвельта: соціальні реформи.
71. Народний фронт у Франції.
72. Поняття та ознаки режиму ліберальної демократії.
73. Державний устрій Німеччини за Веймарською конституцією.
74. Поняття та ознаки тоталітаризму.
75. Фашизм як форма тоталітаризму.
76. НСДАП. Прихід А. Гітлера до влади.
77. Трансформація державної системи Німеччини періоду гітлерівської диктатури.
78. Розпад Французької колоніальної імперії. Утворення Французького союзу 1946 р.
79. Етапи розпаду Британської колоніальної імперії. Вестмінстерський статут 1931р.

Правове становище Ірландії. Проблема Ольстера.

80. Конституція IV Республіки у Франції.
81. Конституція V Республіки у Франції.
82. Законодавство США проти расової дискримінації в 60-і рр. XX ст.
83. Наслідки II світової війни для Німеччини. Окупаційний режим. Створення ФРН та

НДР.

84. Конституція ФРН 1949 р. Державний лад ФРН.
85. Революції 1989-1990 рр. в Польщі, Угорщині.
86. Революції 1989-1990 рр. в Болгарії та Чехословаччині.
87. Об'єднання Німеччини.
88. Причини та етапи європейської інтеграції.
89. Система управління ЄС.
90. Етапи розширення ЄС. Проблеми співпраці Україна - ЄС на сучасному етапі.
91. Утворення незалежних держав після розпаду СРСР.
92. Виникнення, характеристика і перспективи СНД.

17. Шкала відповідності оцінок: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Рекомендовані джерела (література)

Базова:

1. Державне право зарубіжних країн (у схемах): навч. посіб. за заг. ред. О.Я. Лапки. К.:КНТ, 2018.
2. Закоморна К.О. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навчальні матеріали та схеми) : посіб. для підготовки до іспитів. Х.: Право, 2019.
3. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. за ред. Л.М. Маймескулова. Х.:Право, 2019. 520 с.
4. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посібник. за заг. ред. В.О. Ріяки.К.: Юрінком Інтер, 2019.
5. Тетарчук І.В., Дяків Т.Є. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ, 2018. 172 с.
6. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2018. 400 с.
7. Шаповал. В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2018.

Допоміжна:

8. Бакуменко Н. В. Виконання рішень Європейського суду в країнах-учасницях ЄС. *Порівняльно-аналітичне право*. № 5. 2017. С. 365-367.
9. Бадалов К.Т. Релігійно-правові школи середньовіччя та їх вплив на формування шариатських судів в Арабському Халіфаті (VIII-IX ст). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30 (69). № 4. С. 216-220.
10. Бойко І.І. Екстрадиція біженців: особливості процесуальної регламентації. *Альманах міжнародного права*. 2018. № 19. С. 39-50.
11. Бондаренко Н.О. Ідейні підґрунтя Конституції США 1787 року як основа стабільності суспільно-політичного ладу американської держави. *Право і безпека*. 2017. № 2 (65). С. 18-22.
12. Гавриленко О. А., Сироїд, Т. Л. Правовий статус особи під час воєн, що вели держави Стародавнього Сходу. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2020. № 29. С. 46-53.
13. Гончар В. Становлення парламентаризму: досвід Великобританії для України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 3 (34). С. 12-16.
14. Гуцалюк О.В. Зарубіжний досвід реформування судової влади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 33-2. Том 1. С. 157-161.

15. Задорожня Г.В. Розвиток інституту глави держави в правовій системі Індії та України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. URL: http://lsej.org.ua/1_2015/4.pdf
16. Зозуля О. І. Основні види, напрямки діяльності та роль комітетів (комісій) парламенту у зарубіжних країнах. *Форум права*. 2018. № 5. С. 38-49. URL: https://forumprava.pp.ua/files/038-049-2018-5-FP--Zozulia_6.pdf
17. Іванов С. Ю. Особливості державного устрою німецьких земель у період Середньовіччя. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листоп. 2020 р.)*. Харків, 2020. С. 264-266.
18. Іванов С. Ю. Особливості системи Німецького середньовічного права. *Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ): матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.)*. Харків: ХНУВС, 2020. С. 209-211.
19. Іванцова З. А. Місцеве самоврядування у ФРН: теорія та конституційні норми. *Принципи сучасного конституціоналізму та Основний закон України. ІХ Тодиківські читання : зб. тез наук. доп. і повідомл. міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів (4-5 листоп. 2016 р.)*. Харків : Права людини, 2016. С. 201-202.
20. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін.; вступ. слово О. М. Бандурки]. Харків : Майдан, 2020. 618 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9478/Istoriia%20derzhavy%20i%20prava%20zarubizhnykh%20krain_2020.pdf?sequence=1
21. Карманова Н. І. Політико-історичні засади становлення французької політичної нації. *Юридична наука*. 2020. № 7 (109). С. 13-19.
22. Коваль О.О. Конституційна реформа в КНР як правовий інструмент політичних змін. *Україна-Китай*. 2018. № 5. URL: <http://sinologist.com.ua/koval-o-o-konstytutsijna-reforma-v-krnryak-pravovyj-instrument-politychnyh-zmin/>
23. Комарова Т. Роль Суду справедливості Європейського Союзу у формуванні доктрини конституціоналізації права ЄС. *Право України*. 2019. № 6. С. 69-85.
24. Легка О. В. Джерела мусульманського права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. № 6. С. 37-43.
25. Марцеляк О. Принцип таємного голосування: історія становлення та сучасна концепція реалізації. *Юридичний вісник*. 2015. № 3. С. 191-196.
26. Матвєєва Т. О. Становлення континентальної системи європейського права на прикладі Стародавніх Афін і Спарти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 20-26.
27. Романов М. С. Режим безпеки Федеративної Республіки Німеччина. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2018. №1 (17). URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2018/n1/18rmsfrn.pdf>
28. Романюк О. В., Бялик В. Д. Етимологічне походження та історія розвитку англійської юридичної термінології. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. 31.70. С. 177-181.
29. Сакір-Молочко Н.В., Самофалов Л.П. Класифікація виборчих систем світу. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Право. 2018. №1(3). С. 54-65.
30. Сирко М. Роль та значення цивільного кодексу Франції 1804 року у загальноєвропейському процесі кодифікації цивільного законодавства. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2017. 65. С. 40-47.
31. Слинько Д. В. Процесуалізація права у Франції та Німеччині в епоху Середньовіччя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. С. 28-31. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2018/7.pdf.
32. Слинько Д. В. Виникнення і розвиток юридичних процедур в країнах Стародавнього Сходу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Право. 2018. Вип. 26. С. 20-22.
33. Слинько Д. В. Розвиток процесуального права Англії у період Середньовіччя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1. С. 39-42. URL:

http://www.lsej.org.ua/1_2019/10.pdf.

34. Форостянюк Д. В. Фіскальні органи середньовічної держави (на прикладі Франції). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. 1.1. С. 34-40.

35. Шаульський І. Полісний демократичний ідеал афінян за промовою Перікла у творі Фукидіда. *Збірник матеріалів XXV наукової конференції здобувачів вищої освіти факультету історії та географії*. Квітень 2022 року. Полтава: ІВЦ ПНПУ, 2022. 287 с.

36. Чернік С. Д. Наукові підходи до визначення впливу римського права на формування англійського права. *Наукові записки ЦДПУ*. Серія: Право = Academic Nores. Series: Law : зб. наук. праць / відп. ред. Є. Ю. Соболю [та ін.]. Кропивницький, 2020. Вип. 8. Спецвипуск. С. 4-7.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042

4. Сайт Гаазької конференції з міжнародного приватного права. URL: <http://www.hcch.net/>

5. База посилань Школи права Університету Нью-Йорка. URL: http://www.law.nyu.edu/library/foreign_intl/

6. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. Редакція від 02.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>

7. Юридичний науковий електронний журнал. URL: <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=134>

8. Збірник наукових праць «Правова держава». URL: <http://pd.onu.edu.ua/>

9. Газета «Юридичний вісник України». URL: <https://yurincom.com/book/gazeta-yuridichniy-v-snik-ukra-ni/>

10. Print-Edition. URL: <https://www.nyujilp.org/print-edition/>